

Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Farkındalığının Arttırılması Üzerine Bir Araştırma

Hakan EYGÜ^{1*}, Burçak NACAKSIZ²⁺

¹Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 0000-0002-4104-2368, Erzurum, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 0009-0004-0060-9606, Erzurum, Türkiye

*Corresponding author: hakaneygu@atauni.edu.tr

+Speaker:brcx_0606@hotmail.com

Özet – Kadınların siyasi, ekonomik ve kamusal yaşamdaki karar alma süreçlerinin arttırılması ve etkili katılımının sağlanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda cinsiyet eşitliği bakımında sürdürülebilir kalkınma hedefleri arasında yerini almıştır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyetin eşitliğinin desteklenmesi, kadınlara yönelik fiziksel ve psikolojik şiddetin de engellenmesi önemlidir. Çünkü kadına yönelik fiziksel şiddet, kadınların bedensel olarak zarar görmesi, yaralanması veya acı çekmesi amacıyla bir kişi veya kişiler tarafından bilinçli olarak uygulanmasını içermektedir. Bu şiddet genellikle güç dengesizliğine dayanır ve kadınları kontrol altına alma, tahakküm etme veya cezalandırma amacıyla kullanılır. Kadına fiziksel şiddet, genellikle partner şiddeti, aile içi şiddet veya toplumsal cinsiyet temelli şiddet olarak ortaya çıkar. Bu tür şiddetin sonuçları ciddi olabilir ve kadınların fiziksel sağlığını ciddi şekilde etkileyebilir. Bu kapsamda Bu çalışmada Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 2008 yılında gerçekleştirdiği Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nın mikro veri seti kullanılarak yaş, eğitim durumu ve işgücüne katılım değişkenleri ile kadınlara fiziksel şiddete maruz kalma değişkenleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucunda kadına yönelik şiddet bağımlı değişkeni ile yaş, eğitim durumu ve işgücüne katılım bağımsız değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve yapılan araştırmalar ile benzer sonuçlar gösterdiği belirlenmiştir. Ancak kadına yönelik fiziksel şiddet, araştırmaya alınan değişkenlerin etkisinin dışında kültürel normlar, yasal düzenlemeler vb. gibi başka faktörler de önemlidir. Bu nedenle, kadına yönelik şiddeti önlemek için çoklu perspektifler ve bütüncül bir yaklaşım gereklidir.

Anahtar Kelimeler – Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Türkiye, Regresyon Analizi

I. GİRİŞ

Kadınlara ilgili konular, Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nden birkaçıyla ilgilidir. Özellikle cinsiyet eşitliği SDG 5, kadınların hakları, fırsatları ve katılımıyla ilgili konulara odaklanır. Bu hedef, kadınların güçlenmesi, eşit temsil, eğitim, sağlık ve toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden tanımlanması gibi konuları kapsar. Bu hedefin altında, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların liderlik rollerinde daha fazla yer alması gibi alt hedefler de bulunmaktadır.

Kadına yönelik fiziksel şiddet, tarih boyunca varlığını sürdürmüş ve hala dünya genelinde ciddi bir insan hakları ihlali olarak devam etmektedir. Bu tür şiddet, kadınların yaşamlarını derinden etkileyen ve toplumların genel refahını olumsuz yönde etkileyen bir sorundur. Kadına yönelik fiziksel şiddet, kadınların bedenlerine yönelik saldırılar, yaralanmalar ve hatta ölümlerle sonuçlanabilen birçok farklı biçimde kendini gösterebilir. Günümüzde kadına yönelik fiziksel şiddet, küresel bir sorun olarak devam etmektedir. Bu tür şiddet, kadınların fiziksel sağlığını ve psikolojik iyiliklerini olumsuz etkileyen ciddi bir insan hakları ihlali ve toplumsal bir sorundur. Bu nedenle, kadına yönelik fiziksel şiddet farkındalığının arttırılması ve bu şiddetin önlenmesi büyük önem taşımaktadır. Kadına yönelik fiziksel şiddet, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal ve kültürel düzeyde

de kök salmış bir sorundur. Toplumların cinsiyet rollerine ilişkin sıkı ve katı normlar, bu tür şiddetin normalleşmesine ve meşrulaştırılmasına yol açabilir. Kadına yönelik fiziksel şiddetin yaygınlığı, her toplumda ve kültürde farklı düzeylerde görülmekle birlikte, genellikle görmezden gelinen veya görünmez kılınan bir sorun olarak kalır. Bu bağlamda, kadına yönelik fiziksel şiddetle mücadelede farkındalığın arttırılması ve önleyici önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Kadınların bedensel ve ruhsal bütünlüğünün korunması, temel bir insan hakkıdır ve her bireyin bu hakka saygı göstermesi gerekmektedir. Bu bağlamda, kadına yönelik fiziksel şiddetin tanımı, yaygınlığı, etkileri ve nedenleri gibi konulara daha derinlemesine odaklanılacaktır. Ardından mevcut durumu değerlendirmek için araştırma yöntemleri ve bulguları sunulacaktır. Son olarak, bu araştırmanın sonuçları tartışılacak ve kadına yönelik fiziksel şiddetle mücadelede ilerlemeye katkı sağlayabilecek politika önerileri ve pratik çözümler sunulacaktır.

II. LİTERATÜR

Kadına yönelik şiddet ülkemizde birçok sosyal bilimcinin araştırma konusu olmuştur. Çeşitli araştırmalar incelendiğinde fiziksel şiddete maruz kalan kadınların toplumumuzda azımsanmayacak derecede fazla olduğu görülmektedir. Bu konuda farkındalık oluşturmak için kapsamlı çalışmalar yapılmıştır.

Kadınların uğramış oldukları fiziksel şiddetin çocuklar, gençler ve yetişkinler üzerindeki etkileri yaşam boyu devam edebilmektedir. Uygulanan fiziksel şiddet kadın üzerinde çok fazla olumsuz etkiye sebep olmuştur. Bu etkiler kendini değersiz hissetme, özsaygısını yitirme ve korku duyma olarak sıralanabilir. Bu durumun toplumsal bir problem olduğu ve önlenmesi için çeşitli tedbirler alınması gerektiği sonucuna varılmaktadır [1]. Yapılan çalışmalarda aile içi şiddetin kadında genel sağlık sorunlarına yol açarak, onların yaşam kalitesini düşürdüğünü belirtilmiş ve toplumun bilinçlendirilerek farkındalık oluşturulması için çeşitli hedefler belirlenmiştir. Kadınların şiddete maruz kaldıklarında başvuruda bulunacakları kurumları bilmesinin ve bu konuda bilgilendirilmesinin önemli olduğunu vurgulanır. Aile içinde şiddete maruz kalan kadınların daha çok bu durumun üstünü kapatma eğiliminde olduğunu ve herhangi bir sağlık kuruluşuna başvurmak bile istemediklerini bilinmektedir. Kadının şiddete uğradığı ailelerde yetişen çocukların da ileride özgüven eksikliği yaşama, şiddet eğilimli olma gibi sorunlarla karşılaşacağı öngörülür [2]. Çocukken aile içindeki şiddete maruz kalanların hiç şiddet görmeyenlere göre ileriki yıllarda kendi eşlerine ve çocuklarına şiddet uygulama oranının % 12 daha fazla olduğu belirlenmiştir [3].

Kadınlar maruz kaldıkları fiziksel şiddet nedeniyle duydukları fiziki acıdan ziyade, psikolojik olarak da çöküntüye uğrarlar. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 1948 'de sağlık kavramını, "Yalnızca hastalık ya da sakatlığın olmaması değil, kişinin bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali" olarak tanımlamıştır [4]. Örneğin şiddete maruz kalan kadınlar üzerinde yapılan bir çalışmada şiddet nedeniyle yaşadıkları ruhsal çöküntülerde; depresyonun %73,9, anksiyetenin %6,5, ikisini birlikte yaşadığı durumun ise %15,6 düzeylerinde yer aldığı ifade edilmiştir [5]. Türkiye'de de uzun yıllar boyunca, erkeğin eşini ya da kızını dövmesinin, erkeğin hakkı ve hatta görevi olarak kabul edilmiş, "kızını dövmeyen dizini döver" yaklaşımıyla da adeta desteklenmiştir [6]. Toplumda kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin artmasıyla, kadına yönelik şiddet de aynı doğrultuda artmıştır [7].

Manisa Merkez Efendi Devlet Hastanesi'nde çalışan erkek personel ve hastaneye başvuran erkek hastalar üzerinde yapılan çalışmada, erkeklerin kadınlara şiddet uygulamasına etki eden faktörler incelemeye alınmıştır. Araştırmaya katılan erkeklerin %13,7'sinin kadınlara fiziksel şiddet uyguladığı sonucuna ulaşılmıştır. Kadının eğitim düzeyi ve çalışma durumu, evlilik şekli ve çocuk sayısı gibi etkenlerin şiddeti etkileyen faktörlerden olduğu görülmüştür ve erkeklerin kadınlara daha adil davranması gerektiği sonucuna varılmıştır [8]. Çeşitli kadın sivil toplum kuruluşlarının, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde farkındalık yaratmak amacıyla kullandıkları kendi sosyal medya araçlarını etkin bir biçimde kullanması da olumlu sonuçlar vermektedir. Bu sivil toplum kuruluşları yaptıkları paylaşımlarla kamuoyunu bilgilendirmektedir ve şiddet farkındalığı oluşturmaktadır [9]. Çalışma hayatında kadın istihdamının ve kadınların işgücüne

katılım oranlarının artmasıyla birlikte, kadınların mutluluk ve yaşam memnuniyetleri de artmaktadır [10].

III. METOT

Çalışma, Türkiye özelinde kadına fiziksel şiddet sorununun ele alınması ve önlenmesine yönelik kapsamlı bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Seçilen değişken ve göstergeler aracılığıyla fiziksel şiddete maruz kalan kadınların medeni durumu, eğitim düzeyi, yaşı ve çalışma durumu gibi önemli boyutlara değinilmiştir. Bu konuyu ele almak ve politika önerileri sunmak amacıyla çalışma istatistiksel analiz yardımıyla incelenmiştir.

3.1. Model ve Veri Seti

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de kadına yönelik fiziksel şiddet seçilmiş değişkenler ile karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu çalışmada regresyon analizi kullanılarak seçilmiş değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 2014 yılında gerçekleştirdiği Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nın mikro veri seti kullanılmıştır. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmada bağımlı değişken olarak kadına yönelik şiddet ve bağımsız değişkenler ise yaş, eğitim durumu ve işgücüne katılım olarak belirlenmiştir.

3.2. Bulgular

Araştırmada katılımcıların medeni durumu, eğitim düzeyi ve yaş değişkenlerine göre fiziksel şiddete maruz kalma durumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Modelin Uyum İyiliği Değerleri

Bağımlı değişken	Kadına yönelik fiziksel şiddet		
Gözlem sayısı	8378		
Pseudo R2 değeri	0.157		
	F	s.d	p-değ.
F test istatistiği	70.713	3	0.001

Modelin uyum istatistiklerine bakılarak kurulacak modele ait iyi model olarak kullanılıp kullanılmaması araştırılır. Tablo 1'de kurulacak modelin uyum iyiliği değerleri incelendiğinde modelin anlamlı olduğu ($p < 0.05$) görülmektedir.

Tablo 2. Kadına Yönelik Şiddet Uygulamasını Etkileyen Faktörlere Ait Model Sonuçları

Değişkenler	β	Std. hata	t	p
Sabit terim	0.057	0.05	8.555	0.001***
Yaş	0.043	0.04	11.497	0.001***
Eğitim düzeyi	0.011	0.01	7.063	0.001***
İşgücüne katılım	0.003	0.01	2.418	0.016***

***, ** ve * sırasıyla %, %5 ve %10 istatistiksel önem seviyesini ifade etmektedir.

Yaş, kadına yönelik şiddet üzerinde önemli bir faktördür. Araştırmalar, bu değişkenlerin kadına yönelik şiddet üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların yaş değişkeni ile fiziksel şiddete maruz kalma değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Eğitim düzeyi, kadının şiddete maruz kalma olasılığını etkileyen önemli bir faktördür. Eğitim değişkeni ile fiziksel şiddete maruz kalma değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Araştırma sonuçlarına göre eğitim seviyesi düşük olan kadınların genellikle daha fazla şiddete maruz kaldıkları söylenebilir.

İşgücüne katılım da kadınların şiddetle baş etme ve şiddetten kaçınma yeteneklerini etkileyebilir. İşgücüne katılım ile fiziksel şiddete maruz kalma değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Bu bağlamda ekonomik bağımsızlık, kadınların şiddet içeren ilişkilerden ayrılma veya şiddetten kaçınma kararları almasını kolaylaştırabilir. Ayrıca, işgücüne katılan kadınlar genellikle daha geniş bir sosyal destek ağına sahiptirler ve bu da şiddetle baş etmelerine yardımcı olabilir.

IV. SONUÇ

Kadına yönelik fiziksel şiddet arasındaki ilişki karmaşık ve çok katmanlıdır. Araştırmalar, bu faktörlerin kadına yönelik şiddet üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Araştırma doğrultusunda fiziksel şiddete maruz kalan kadınların medeni durumu, eğitim düzeyi, yaşı ve çalışma durumu gibi önemli boyutlara değinilmiştir. Araştırma sonucunda kadına yönelik şiddet bağımlı değişkeni ile yaş, eğitim durumu ve işgücüne katılım bağımsız değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş ve yapılan araştırmalar ile benzer sonuçlar gösterdiği belirlenmiştir. Ancak, bu değişkenlerin etkisi her zaman kesin değildir ve başka faktörler de önemlidir. Kültürel normlar, sosyal destek sistemleri, yasal düzenlemeler ve ekonomik koşullar gibi faktörler de kadına yönelik şiddet üzerinde etkilidir. Bu nedenle, kadına yönelik şiddeti önlemek için çoklu perspektifler ve bütüncül bir yaklaşım gereklidir. Araştırmanın sonuçları, kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik politika ve programların geliştirilmesinde ve toplumda pozitif değişikliklerin sağlanmasında önemli bir rol oynayabilir. Kültürel normlar, sosyal destek sistemleri, yasal düzenlemeler ve ekonomik koşullar gibi faktörler de kadına yönelik şiddet üzerinde etkilidir. Bu nedenle, kadına yönelik şiddeti önlemek için çoklu perspektifler ve bütüncül bir yaklaşım gereklidir.

KAYNAKÇA

- [1] Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 6(1), 32-42.
- [2] İkinci, S. S. (2014). Toplumun kanayan yarası: Kadına yönelik aile içi şiddet kavramı ve yansımaları. Ankara sağlık hizmetleri dergisi, 13(2), 21-28.

- [3] Demir, A. S., ve Nam, D., (2014)., Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede Erkeğin Rolü., Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi., C.19, S.3, S: 211-227.
- [4] Jakab, Z., (2011)., Presentation: "Designing The Road To Better Health And Well-Being In Europe" At The 14th European Health Forum Gastein., World Health Organization., Bad Hofgastein, Austria.
- [5] Vahip, I., ve Doğanavşargil, Ö., (2006)., Aile İçi Fiziksel Şiddet Ve Kadın Hastalarımız., Türk Psikiyatri Dergisi; 17(2):107-114
- [6] Dişsiz, M., & Şahin, N. H. (2008). Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: Kadına yönelik şiddet. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 1(1), 50-58.
- [7] Erpolat, a. (2024). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddette Travma Sonrası Stres Bozukluğu (tssb) ve Depresyonun Gelişmesinde Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 240-261.
- [8] Akkuş, S., & Yıldırım, Ş. (2018). Erkeklerin kadına yönelik fiziksel şiddet uygulamasına etki eden faktörlerin incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(4), 1368-1388.
- [9] Silsüpür, Ö., & Övüç, M. (2022). Kadına yönelik şiddete karşı toplumsal farkındalık yaratma ve kamuoyu oluşturma aracı olarak sosyal medya: Kadın sivil toplum kuruluşları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli Dergisi*, 5(1), 1-25.
- [10] Eygü, H. & Oktay, M. (2024). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Ekonomik Büyüme Arasında Kadın Etkisinin İncelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(1), 175-185.